

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 29 ΜΑΪΟΥ 2008
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Α. Έτσι λοιπόν κάθε ειδικός αποφεύγει την υπερβολή και την έλλειψη και ψάχνει να βρει το μέσον και αυτό προτιμά (τελικά) , - φυσικά – όχι το μέσον το σε σχέση με το πράγμα , αλλά το μέσο σε σχέση με εμάς. Αν λοιπόν η κάθε τέχνη εκπληρώνει σωστά το έργο της με αυτόν τον τρόπο, έχοντας στραμμένο το βλέμμα της προς το μέσον και κατευθύνοντας προς αυτό (όλα) τα έργα της (γι' αυτό και συνηθίζουν να λένε στο τέλος για όλα τα πετυχημένα έργα ότι τίποτε δεν είναι δυνατό ούτε να προσθέσουν σ' αυτά ούτε να αφαιρέσουν, γιατί η υπερβολή και η έλλειψη φθείρουν το σωστό, ενώ η μεσότητα το διασώζει. Και οι καλοί τεχνίτες , όπως λέμε, εργάζονται έχοντας το βλέμμα τους στραμμένο προς αυτό), και αν η αρετή είναι, όπως και η φύση, ακριβέστερη και ανώτερη από κάθε τέχνη, τότε (λέω πως η αρετή) θα έχει ως στόχο της το μέσον. Φυσικά, μιλώ για την ηθική αρετή, γιατί αυτή είναι που αναφέρεται στα πάθη και στις πράξεις, και σ' αυτά υπάρχει υπερβολή, έλλειψη και το μέσον.

B.1. Ο Αριστοτέλης στην προσπάθειά του να βρει ποια είναι η ιδιαίτερη φύση της αρετής, επιχειρεί να κάνει κατανοητή την έννοια της μεσότητας. Αν διαιρέσουμε, λέει, ένα συνεχές και διαιρετό ον στα δυο,

μπορούμε να πάρουμε άλλοτε ένα μεγαλύτερο κομμάτι («πλειον») και ένα μικρότερο («μειον») και άλλοτε δυο ίσα . («το δ' ισον»).

Η διαίρεση αυτή μπορεί να γίνει ή «κατ' αυτό το πραγμα», δηλαδή με αντικειμενικά κριτήρια, ή «προς ημας», δηλαδή με υποκειμενικά κριτήρια. Η μεσότητα «κατ' αυτό το πραγμα», σε σχέση με το πράγμα (αντικειμενική), είναι το σημείο το οποίο ισαπέχει από τα δυο άκρα, είναι το μέσο «κατά την αριθμητική αναλογία», είναι το αντικειμενικό μέσο που είναι ένα και το αυτό για όλους.

Το μέσο «προς ημας», σε σχέση με τον άνθρωπο το υποκειμενικό μέσο, είναι εκείνο που ούτε πλεονάζει ούτε είναι λιγώστε για το υποκείμενο.

(« ο μήτε πλεονάζει μήτε ελλείπει») . Αυτό δεν είναι ούτε ένα ούτε το ίδιο για όλους («τούτο δ' ουχ εν , ουδέ ταύτόν πασιν») ,

Ο Αριστοτέλης προκειμένου να καταστήσει πλήρως κατανοητή την έννοια που διερευνά, δηλ. τη μεσότητα, στηρίζεται σε φαινόμενα καταστάσεις της καθημερινής πραγματικότητας. Έτσι αναφέρει πως αν τα δέκα είναι πολλά, (το «πλειον») και τα δυο είναι λίγα («το έλαττον») τότε το μέσο «κατά το πραγμα», «κατά την αριθμητική αναλογία» είναι το έξι.

Το μέσο όμως «προς ημας» δεν πρέπει να το ορίσουμε με τον ίδιο τρόπο, γιατί , αν για κάποιον αθλητή η ποσότητα φαγητού δέκα «μνων» είναι πολύ μεγάλη ενώ αυτή των δυο «μνων», πολύ μικρή, τότε ο αλείπτης, βρίσκοντας το μέσο με αντικειμενικά κριτήρια («κατά το πραγμα») , πρέπει να συστήσει ποσότητα φαγητού έξι «μνων», μια ποσότητα που μπορεί να είναι για άλλον μεγάλη, για άλλον μικρή και για άλλον κανονική.

Για των Μίλωνα π.χ. τον Ολυμπιονίκη αθλητή, η ποσότητα είναι λίγη, για έναν όμως αθλητή που μόλις αρχίζει να γυμνάζεται είναι μεγάλη.

Έτσι το μέσο «προς ημας» είναι διαφορετικό από το μέσο το «κατ' αυτό το πράγμα», και εντοπίζεται με μια άλλη λογική, όχι της αριθμητικής αναλογίας , αλλά με μέτρο εμάς τους ίδιους. Επομένως για τον Αριστοτέλη η ηθική αρετή είναι προσωπική υπόθεση του καθενός, αφού δέχτηκε ότι υπάρχει η υποκειμενική, η ξεχωριστή για κάθε άτομο, μεσότητα .

B.2. Η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην επιστήμη (τέχνη), την αρετή και τη φύση είναι ότι και οι τρεις έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν κάποια μορφή. Η τέχνη δηλαδή μορφοποιεί το υλικό της, η φύση δημιουργεί μορφή η αρετή δίνει μορφή στην προσωπικότητα του ανθρώπου. Από τη σύγκριση που κάνει ο Αριστοτέλης μεταξύ των εννοιών προκύπτει πως η αρετή είναι ανώτερη από την τέχνη, γιατί μορφοποιεί στην ουσία του τον άνθρωπο · η φύση είναι ανώτερη από την τέχνη · γι' αυτό η τέχνη μιμείται τη φύση.

(βλέπε σχόλιο σχολικού βιβλίου σελίδα 171)

B.3. Εισαγωγή σελίδα σχολικού βιβλίου 152 – 153 : « Η ψυχή του ανθρώπου...διανοητικές»

B.4. αναλογία : λογική , λόγος

ληπτέον: λαβίδα, κατάληψη

αιρείται: αίρεση, αρχαιρεσίες

αγούσα: αγωγή, άξονας

προσθειναι: θήκη, θέση

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ. Εγώ λοιπόν, απ' τη μια , όπως μπορούσα, έχω εκθέσει άριστα τις κατηγορίες, γνωρίζω όμως καλά απ' την άλλη ότι οι άλλοι από όσους ακούν απορούν, πως κάποτε έτσι ακριβώς μπόρεσα να βρω (εντοπίσω) τα σφάλματά τους, ενώ αυτός γελά εις βάρος μου, επειδή ούτε το ελάχιστο μέρος δεν έχω αναφέρει από τα σφάλματα (αδικήματα) που σε αυτούς υπάρχουν (στα οποία αυτοί έχουν υποπέσει) . Εσείς λοιπόν, αφού αναλογιστείτε και όσα έχουν ειπωθεί και όσα έχουν παραλειφθεί πολύ περισσότερο καταδικάστε τον , αφού θυμηθείτε ότι και ένοχος είναι, σύμφωνα με την έγγραφη μήνυση και μεγάλη ευτυχία για την άλλη το να απαλλαγεί και τέτοιους πολίτες. Διάβασέ τους λοιπόν τους νόμους και τους όρκους και την έγγραφη μήνυση.

Γ.1.α καταγελῶν , εἶπετε, ἐξευρίσκειν, καταψηφιοῦνται, παραλείπεται

Γ. 1.β. ταύταις , αμαρτήμασι, μάλα, μεγίστας, πόλι.

Γ.2.α. των ακρωμένων: επιθετική μετοχή (υποκείμενο το «των») ως γενική διαιρετική στο «οι άλλοι»

εξευρείν: αντικείμενο στο ρήμα «εδυνήθην» , τελικά απαρέμφατο με υποκείμενο το «εγώ» (ταυτοπροσωπία)

τούτων: ετερόπρωτος προσδιορισμός, γενική υποκειμενική στο αμαρτήματα

αυτού: αντικείμενο στο ρήμα «καταψηφίσασθε»

ευθυμηθέντες: χρονικοαιτιολογική μετοχή, ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου – αιτίας στο «καταψηφίσασθε» , με υποκείμενο το «υμεις» , συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος.

τοιούτων: ομοιόπρωτος προσδιορισμός, επιθετικός προσδιορισμός στο «πολιτών»

Γ.2.β. «ὅπως ποθ' οὕτως ακριβῶς ἐδυνήθην ἐξευρεῖν τα τούτων αμαρτήματα»: Δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση κρίσεως, μερικής άγνοιας, εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα «ὅπως», εκφέρεται με οριστική «ἐδυνήθην», γιατί δηλώνει το πραγματικό, λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα «θαυμάζουσιν»

«ὅτο οὐδε πολλοστόν μέρος εἰρηκα τῶν τούτοις ὑπαρχόντων κακῶν»: Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση κρίσεως, εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο «ὅτι», (αντικειμενική αιτιολογία) εκφέρεται με οριστική «εἰρηκα», γιατί δηλώνει το πραγματικό, λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα «καταγελά»

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΘΕΜΑΤΩΝ
ΚΑΚΟΣΑΙΟΥ ΕΛΕΝΗ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ**